“ТАСДИҚЛАНГАН”

Ўзбекистон Республикаси
акциядорлик тижорат Халқ банки
акциядорларининг навбатдаги йиллик
Умумий йиғилишининг
2016 йил 24 июндаги
3 - сонли Қарори

Ўзбекистон Республикаси акциядорлик тижорат Халқ банки тизимида манфаатлар қарама-қаршилиги вақтида ҳаракат қилиш тартиби тўғрисида НИЗОМ

Мазкур Низом Ўзбекистон Республикасининг “Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида”ги Қонуни, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2015 йил 24 апрелдаги ПФ-4720-сон “Акциядорлик жамиятларида замонавий корпоратив бошқарув услубларини жорий этиш чора-тадбирлари тўғрисида”ги Фармони, “Тижорат банкларида корпоратив бошқарув тўғрисида”ги Низом (рўйхат рақами 943, 05.06.2000 й.), Акциядорлик жамиятлари фаолиятининг самарадорлигини ошириш ва корпоратив бошқарув тизимини такомиллаштириш Ҳукумат комиссиясининг 2016 йил 11 февралдаги 02-02/1-187-сонли мажлис баёни билан тасдиқланган Корпоратив бошқарув кодекси ҳамда бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатларга мувофиқ ишлаб чиқилган.

Ушбу ички меъёрий ҳужжат Ўзбекистон Республикаси акциядорлик тижорат Халқ банки (кейинги ўринларда Банк деб юритилади) фаолиятида манфаатлар қарама-қаршилиги юзага келишининг олдини олиш ва низоли вазиятларни бартараф қилиш мақсадида ишлаб чиқилган бўлиб, Банк тизимида манфаатлар қарама-қаршилиги вақтида ҳаракат қилиш тартибини белгилайди.

I. УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1. Ушбу Низом мақсадларида қуйидаги асосий тушунчалардан фойдаланилади:

манфаатлар қарама-қаршилиги – Банк манфаатлари ва унинг акциядорлари, Банкнинг бошқарув органлари таркибига кирувчи шахслар ҳамда Банк ходимларининг шахсий манфаатлари ўртасида юзага келадиган ҳар қандай зиддият (бевосита ёки билвосита шахсий манфаатлар ёки учинчи шахслар манфаатини кўзлаш, шунингдек иш юзасидан, дўстона, оилавий ва бошқа алоқа ҳамда муносабатлар, бошқа юридик шахслар фаолиятида иштирок этиш ёки уни бошқариш, шунингдек уларнинг акцияси (улуши)га эгалик қилиш, лавозимини эгаллаш, шартномавий муносабатлар ва бошқа муносабатларга киришиш).

шахсий манфаат – Ўзбекистон Республикасининг солиқ қонунчилигига мувофиқ даромад (фойда) сифатида баҳоланадиган пул ёки натура шаклидаги иқтисодий (моддий) наф ёки шахс томонидан моддий наф олинмасада, шахсий мақсадларига эришиш орқали оладиган фойдаси;

имтиёзли битим – умумий тартибда тузилган шартнома шартларига қараганда афзаллик (енгиллик, имтиёз) берадиган битим (келишув);

аффилланган шахслар – Ўзбекистон Республикасининг "Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида"ги Қонунига асосан Банкнинг битим тузишидан манфаатдор бўлган шахслар;

Банкка алоқадор бўлган шахслар – Ўзбекистон Республикасининг "Банклар ва банк фаолияти тўғрисида"ги Қонуни ва “Банкка алоқадор бўлган шахслар билан тузиладиган битимлар тўғрисида”ги Низомга (рўйхат рақами 2706, 05.08.2015 й.) асосан Банкнинг битимлар тузиш хатти-ҳаракатига ўз таъсирини ўтказа оладиган жисмоний ва юридик шахслар, шунингдек тегишли қарор қабул қилинишига Банк томонидан таъсир ўтказилиши мумкин бўлган шахслар;

манфаатли битим – амалга оширилиши натижасида Банк Кенгаши аъзолари, Банк Бошқаруви Раиси, Банк Бошқаруви аъзолари ёки Банк акциядорларига манфаат келтирадиган битим, шу жумладан қарз, кредит, гаров кафиллик ва кафолат шартномалари;

Банкнинг бошқарув органлари – Банк акциядорларининг умумий йиғилиши, Банк Кенгаши ва Бошқаруви;

Банкнинг бошқарув органлари таркибига кирувчи шахслар – Банк Кенгаши ва бошқаруви аъзолари;

Банкнинг мансабдор шахслари – Банкнинг Кенгаши ва бошқаруви аъзолари;

Банк ходимлари – Банк билан меҳнат муносабатларига киришган (меҳнат шартномаси тузган) Ўзбекистон Республикаси фуқаролари, шунингдек чет эл фуқаролари ва фуқаролиги бўлмаган шахслар;

2. Ушбу Низомда белгиланган талаб ва қоидалар Банкнинг бошқарув ва назорат органлари аъзолари ва эгаллаб турган лавозимидан қатъий назар барча ходимлар учун мажбурий ҳисобланади.

Шунингдек, Низом талаблари Банк билан фуқаролик-ҳуқуқий шартномалар асосида ҳамкорлик қиладиган жисмоний шахсларга ҳам қўлланилади, агар бундай мажбурият бу каби шартномаларда кўрсатилса ёхуд қонунда тўғридан-тўғри белгилаб қўйилган бўлса.

3. Банкнинг мансабдор шахслари Банк манфаатини кўзлаб фаолият юритишлари мажбурийдир.

Банк хизматчиси фақатгина Банк Бошқарувининг розилиги билан ўриндошлик асосида бошқа жойда ишлаши мумкин.

4. Банкка алоқадор бўлган шахслар билан ёки улар номидан тузадиган битимлар ўзига алоқадор бўлмаган шахслар билан тузадиган битимларга қараганда анча қулай шартларга асосланган бўлса, бундай битимларни тузиш тақиқланади (қонунчиликда назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно).

Банкка алоқадор бўлган шахсларга ипотека, таълим ва истеъмол кредитларининг умумий белгиланган тартиб ва шартлар асосида ажратилиши ҳар йили қабул қилинадиган Банк Кенгашининг умумий қарорига асосан амалга оширилади.

Банк фаолиятида аффилланган шахслар билан битим тузиш Ўзбекистон Республикасининг "Акциядорлик жамиятлари ва акциядорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида"ги Қонуни талабларига асосан амалга оширилади.

5. Банк фаолиятида манфаатлар қарама-қаршилиги билан боғлиқ низоли вазият Банкнинг бошқарув органлари ва (ёки) ходимларининг ҳаракати (ҳаракатсизлиги) оқибатида мижозларнинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатлари

бузилишига йўл қўйилган тақдирда Банк (унинг бошқарув ва назорат органлари, мансабдор шахслари, ходимлари)нинг мулкий ёки бошқа манфаатлари ҳамда кредиторлари, контрагентлари, омонатчилари ва бошқа мижозларининг мулкий ёки бошқа манфаатлари ўртасидаги зиддиятлар натижасида юзага келиши мумкин.

Бундан ташқари, манфаатлар қарама-қаршилиги Банк акциядорларининг ўзаро манфаатлари ўртасида, Банкнинг бошқарув органлари ва акциядорлари манфаатлари ўртасида ҳам юзага келиши мумкин.

6. Банк ўз фаолиятини амалга ошириш жараёнида манфаатлар қарама-қаршилигининг қуйидаги кўринишлари юзага келиши мумкин:

Банкнинг мажоритар ва миноритар акциядорлари ўртасида;

Банкнинг бошқарув органлари ва унинг акциядорлари ўртасида;

Банкнинг бошқарув ва назорат органлари, мансабдор шахслари, ходимлари ва мижозлари ўртасида;

Банк ҳамда ўз хизмат мажбуриятларини бажараётган Банкнинг мансабдор шахслари ва ходимлари ўртасида.

7. Банк тизимида манфаатлар қарама-қаршилигини бошқариш қуйидаги тамойилларга асосланади:

мавжуд ва юзага келиши мумкин бўлган манфаатлар қарама-қаршилиги тўғрисидаги маълумотларни ошкор қилишнинг мажбурийлиги;

юзага келган ҳар бир манфаатлар қарама-қаршилиги ва уни ҳал қилиш оқибатида Банк обрўйига етказиладиган таваккалчиликларни алоҳида кўриб чиқиш ва баҳолаш;

манфаатлар қарама-қаршилиги ва уни ҳал қилиш тўғрисидаги маълумотларни ошкор қилиш жараёнининг қатъий махфийлиги;

манфаатлар қарама-қаршилигини ҳал қилишда Банкнинг бошқарув ва назорат органлари ҳамда ходимлари манфаатлари балансига риоя қилиш;

манфаатлар қарама-қаршилиги тўғрисида хабар берган ва манфаатлар қарама-қаршилигини ўз вақтида ошкор қилган шахсларни таъқиб қилишдан ҳимоя қилиш.

II. МАНФААТЛАР ҚАРАМА-ҚАРШИЛИГИГА ОЛИБ КЕЛИШИ МУМКИН БЎЛГАН ВАЗИЯТЛАР

8. Банк тизимида манфаатлар қарама-қаршилиги қуйидаги ҳолатларда юзага келиши мумкин:

Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонун ҳужжатлари, Марказий банкнинг меъёрий ҳужжатлари, Банк Устави ва ички (корпоратив) меъёрий ҳужжатлари талабларига риоя қилмаслик;

Банк Уставида белгиланган тартибда ваколатли Банк бошқаруви органларининг дастлабки тасдиғидан ўтказилмасдан йирик битимлар ва аффилланган шахслар билан битимлар тузиш;

Банкка алоқадор шахслар билан битимларни амалдаги қонун ҳужжатлари талабларига риоя қилмаган ҳолда тузиш;

бошқарув органлари томонидан Банкнинг молиявий ҳолати ёмонлашувига олиб келиши мумкин бўлган қарорлар қабул қилиниши;

Банк бошқаруви органлари таркибига кирувчи шахслар томонидан бошқа ташкилотларнинг бошқарув органларида эгаллаган лавозими ва бошқа юридик шахсларнинг улуши (акцияси)га эгалик қилиш тўғрисидаги маълумотларни тақдим қилмаслик ёки тўлиқ тақдим қилмаслик;

ўз хизмат мажбуриятларини бажариш давомида хабардор бўлган инсайдерлик ёки бошқа (банк ва тижорат сирига оид) маълумотлардан шахсий манфаат олиш мақсадида фойдаланиш;

ўзининг ишбилармонлик имкониятларини Банк манфаатларига зид равишда бошқа ташкилотларга тақдим этиш;

Банкнинг мансабдор шахслари ва ходимлари ҳамда уларнинг оила аъзолари томонидан тадбиркорлик фаолиятининг юритилиши;

Банк ҳамкорлик қиладиган бошқа ташкилотлардан моддий манфаатдор бўлиш (қонунчиликда назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно);

иш муомаласи маданияти ва одоб-ахлоқ қоидаларига риоя қилмаслик;

манфаатлар қарама-қаршилиги билан боғлиқ низо предмети бўлиши мумкин бўлган ахборотларни акциядор ва бошқа манфаатдор тарафларга тақдим қилмаслик (қонунчиликда назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно) ҳамда манфаатлар қарама-қаршилигига олиб келадиган бошқа ҳолатлар.

III. МАНФААТЛАР ҚАРАМА-ҚАРШИЛИГИГА ОЛИБ КЕЛИШИ МУМКИН БЎЛГАН ВАЗИЯТЛАРНИНГ ОЛДИНИ ОЛИШ

9. Банк томонидан манфаатлар қарама-қаршилигига олиб келиши мумкин бўлган вазиятларнинг олдини олиш акциядорларнинг ҳуқуқларини таъминлаш ва ҳимоя қилиш, шунингдек Банкнинг мулкий манфаатлари ва обрў-эътиборини ҳимоя қилишнинг энг муҳим чораларидан бири ҳисобланади.

10. Манфаатлар қарама-қаршилигига олиб келиши мумкин бўлган вазиятларнинг олдини олиш мақсадида ушбу ҳолатларнинг бевосита иштирокчиси бўлиши мумкин бўлган манфаатдор шахслар аввалдан Банкни бу каби низолар юзага келиши эҳтимолидан хабардор қилиши лозим.

11. Манфаатлар қарама-қаршилигига олиб келиши мумкин бўлган вазиятларнинг олдини олиш мақсадида Банкнинг бошқарув ва назорат органлари ҳамда мансабдор шахслари ва ходимлари қуйидагиларга мажбур ҳисобланади:

Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонун ҳужжатлари, Марказий банкнинг меъёрий ҳужжатлари, Банк Устави ва бошқа ички (корпоратив) меъёрий ҳужжатлари талабларига риоя қилиш;

манфаатлар қарама-қаршилиги билан боғлиқ вазиятни келтириб чиқариши мумкин бўлган ҳаракат (ҳаракатсизлик) ва қарорлар қабул қилишдан тийилиш;

Банкнинг самарали бошқарилишини таъминлаш;

Банк фаолиятида юзага келадиган таваккалчиликни самарали бошқариш;

Банк операциялари ва бошқа битимларни амалга оширишда максимал самарадорликка эришиш;

Банк, унинг ходимлари ва мижозларини қонунга зид хатти-ҳаракатларни амалга ошириш, шу жумладан, жиноий фаолиятдан олинган даромадларни легаллаштириш ва терроризмни молиялаштиришга жалб қилишга йўл қўймаслик;

Банк операцияларини амалга ошириш, шунингдек Банкка алоқадор бўлган шахслар, шунингдек Банкнинг аффилланган шахслари, акциядорлари ва уларнинг аффилланган шахслари ҳамда Банк инсайдерлари билан битим тузиш жараёнида амалдаги қонун ҳужжатлари талабларига риоя қилиш;

амалдаги қонун ҳужжатларига асосан ҳар чоракда бошқарув органига ҳисоботлар тақдим этиш;

назорат органи томонидан ўтказиладиган текширувларда йирик битим ва аффилланган шахслар билан шартнома (келишув, битим)лар тузиш шартларини ўрганиш;

Банкнинг аффилланган шахслари, акциядорлари ва уларнинг аффилланган шахслари ҳамда Банк инсайдерлари тўғрисидаги маълумотлар ҳисобини юритиш;

Банкнинг ўрта муддат ва узоқ муддатдаги даврларида барқарор даромад олишини таъминлаш;

амалдаги қонун ҳужжатларига асосан Банк фаолияти тўғрисидаги ахборотларнинг эълон қилинишини таъминлаш;

Банк тўғрисида оммавий ахборот воситалари ва бошқа манбаларда эълон қилинаётган ахборот ва маълумотларнинг ҳаққонийлиги ва ишончлилигини таъминлаш. Банк тўғрисида эълон қилинган ҳар бир салбий ва ишончсиз ахборот бўйича ўз вақтида муносабат билдирилишини амалга ошириш;

манфаатлар қарама-қаршилиги юзага келиши эҳтимоли ёки келиб чиққан қарама-қаршилик тўғрисида бевосита раҳбар ҳамда Банкнинг Корпоратив маслаҳатчисига хабар бериш;

хизмат вазифаларини бажариш ва иш юзасидан қарор қабул қилаётганда ўзи, қариндошлари ва бошқа яқинларининг шахсий манфаатларини кўзламаган ҳолда фақатгина Банк манфаатларини инобатга олиш;

бошқарув органлари аъзоларини рағбатлантиришни Банкнинг молиявий ҳолатидан келиб чиқиб амалга ошириш;

ҳисобланган дивидендларни ўз вақтида тўлаш;

мижозлар ва корреспондентлар томонидан Банкка ишониб топширилган пул маблағлари ва бошқа қимматликлар бутлигини таъминлаш;

мижознинг эҳтимолий хатоси туфайли ушбу ҳолатдан банк ходимларининг шахсий манфаатларида фойдаланишга йўл қўймаслик. Шундай хатолик юз берганда мижоз топшириғини бажаришдан аввал уни, албатта, огоҳлантириш;

банк ва тижорат сирига оид маълумотларни асоссиз ошкор этмаслик, шунингдек уларни тақдим этишда имкон қадар Банк ва мижоз манфаатларини кўзлаб иш тутиш;

мижозлардан банк хизмати ҳақи ва бошқа тўловларни тузилган шартномалар ёки Банк тарифига асосан ундириш;

манфаатлар қарама-қаршилиги билан боғлиқ вазиятнинг юзага келишига имконият берадиган бошқа ҳолатлар ва хатти-ҳаракатларнинг олдини олиш.

IV. МАНФААТЛАР ҚАРАМА-ҚАРШИЛИГИ БИЛАН БОҒЛИҚ НИЗОЛИ ВАЗИЯТЛАРНИ ҲАЛ ЭТИШ

12. Манфаатлар қарама-қаршилиги билан боғлиқ низоли вазиятни ўз вақтида аниқлаш ва ҳал этиш самарадорлигини ошириш, шунингдек Банкнинг бошқарув ва назорат органлари таркибига кирувчи шахслар, Банк ходимлари ва таркибий бўлинмалари хатти-ҳаракатини мувофиқлаштириш мақсадида манфаатлар қарама-қаршилиги билан боғлиқ жараён қуйидаги босқичларга бўлинади:

манфаатлар қарама-қаршилиги юзага келишининг олдини олиш: манфаатлар қарама-қаршилиги билан боғлиқ вазият юзага келмаслиги учун зарур чора-тадбирларни белгилаш;

манфаатлар қарама-қаршилиги билан боғлиқ вазиятни аниқлаш: манфаатлар қарама-қаршилигини юзага келтириши мумкин бўлган эҳтимолий вазиятларни

баҳолаш ва доимий ўрганиб бориш;

манфаатлар қарама-қаршилигини бартараф қилиш: юзага келган манфаатлар қарама-қаршилигини тўлиқ ва тезкор бартараф қилиш учун комплекс тадбирларни амалга ошириш.

13. Акциядорлар ўртасида ҳамда Банкнинг бошқарув органлари ва акциядорлар ўртасида юзага келган корпоратив қарама-қаршиликни ҳал қилиш учун:

акциядорлар ўртасида юзага келган қарама-қаршиликни ҳал қилиш учун Банк Кенгашининг мустақил аъзоси воситачи сифатида иштирок этиши мумкин;

Банкнинг ваколатли шахси ёки ваколатли органи акциядорлар ўртасидаги музокараларда иштирок этиши, акциядорларга юзага келган қарама-қаршилик билан боғлиқ бўлган маълумот ва ҳужжатларни тақдим этиши, қонунчилик, Банк Устави ва ички (корпоратив) меъёрий ҳужжатлар нормаларини тушунтириб бериши мумкин;

Банкнинг ваколатли шахси ёки ваколатли органи акциядорларга маслаҳат ва тавсиялар беради, акциядорлар томонидан имзоланадиган қарама-қаршилик ҳал этилиши билан боғлиқ ҳужжатлар лойиҳаларини тайёрлайди, Банк номидан ўз ваколати доирасида акциядорлар олдида қарама-қаршилик ҳал этилишига ёрдам берадиган мажбуриятларни олади.

14. Корпоратив қарама-қаршиликлар ҳисобини юритиш Корпоратив маслаҳатчи зиммасига юклатилади. Банк ходими юзага келган манфаатлар қарама-қаршилиги билан боғлиқ вазият тўғрисида ўзининг бевосита раҳбари орқали қарама-қаршилик келиб чиққан куни низога оид барча ҳужжат ва маълумотларни илова қилган ҳолда Банкнинг Корпоратив маслаҳатчисига (кейинги ўринларда Корпоратив маслаҳатчи деб юритилади) ёзма равишда хабар беради.

15. Корпоратив маслаҳатчи хабарномаларни келиб тушган куни рақамланган, тикилган ва Банк Бошқаруви Раисининг тегишли ўринбосари томонидан имзоланган ва Банк муҳри билан тасдиқланган алоҳида китобда рўйхатга олади.

16. Корпоратив маслаҳатчи юзага келган қарама-қаршиликка дастлабки баҳо беради ва қарама-қаршилик билан боғлиқ барча ҳужжат ва маъулумотларни тайёрлаб, Банк Бошқаруви Раиси билан келишган ҳолда ушбу қарама-қаршиликни кўриб чиқиш ваколатига кирадиган Банкнинг таркибий бўлинмасига тақдим қилади.

17. Корпоратив маслаҳатчи Банк акциядорлари томонидан кўп маротаба бериладиган савол ва талабларни таҳлил қилади, ушбу савол ва талаблар бўйича қўшимча маълумотларни барча акциядорларга тақдим этиш зарурияти юзасидан қарор қабул қилади ёки Банк Бошқаруви Раисига мазкур мурожаатлар сабабини бартараф қилиш мақсадида Банкнинг ички (корпоратив) меъёрий ҳужжатларига тегишли ўзгартириш киритиш ёхуд бошқа чора-тадбирларни амалга ошириш бўйича таклиф киритади.

18. Манфаатлар қарама-қаршилиги билан боғлиқ низоли вазиятни мустақил тарзда олдини олиш ёки ҳал этиш имконияти бўлмаганда Банк Бошқаруви Раиси юзага келган қарама-қаршилик тўғрисидаги барча маълумотларни Банк Кенгашига тақдим этиши шарт.

Манфаатлар қарама-қаршилигини ҳал этиш бўйича дастлабки чора-тадбирлар ижобий натижа бермаган тақдирда Банк Кенгаши қошида манфаатлар қарама-

қаршилигига оид низоли вазиятларни ҳал этишдан манфаатдор бўлмаган Кенгаш, Бошқарув аъзолари, Банк ходимлари ва жалб этилган экспертлар (тегишли соҳа мутахассислари, соҳа олий таълим муассасалари ўқитувчилари ва бошқалар)дан иборат манфаатлар қарама-қаршилиги билан боғлиқ низоли вазиятни ҳал этиш бўйича Ишчи гуруҳи ташкил этилиши ҳам мумкин.

19. Банк, Банк бошқаруви органлари таркибига кирувчи шахслар ва Банк ходимлари юзага келган манфаатлар қарама-қаршилигини судгача бўлган тартибда бартараф қилиш учун Банк, унинг мижозлари ва акциядорларининг қонуний манфаатларини инобатга олган ҳолда барча чора-тадбирларни амалга оширишга мажбур ҳисобланади.

20. Манфаатлар қарама-қаршилигини ҳал этиш бўйича амалга оширилган ишлар ҳамда унинг натижаси тўғрисидаги батафсил маълумот ва ҳужжатлар нусхаси умумлаштирилиши учун Корпоратив маслаҳатчига тақдим этилиши лозим.

Манфаатлар қарама-қаршилигини ҳал этиш самарадорлигини ошириш мақсадида Корпоратив маслаҳатчи бир йилда камида бир маротаба юзага келган манфаатлар қарама-қаршилиги ва уни бартараф қилиш бўйича амалга оширилган чора-тадбирлар тўғрисидаги ҳисоботни Банк Кенгашига тақдим этиб боради.

21. Манфаатлар қарама-қаршилиги қандай усулда ҳал этилганлигидан қатъий назар уни ҳал этиш мақсадида амалга оширилган чора-тадбирлар Банк томонидан низонинг барча тарафларига етказилади.

V. ЯКУНИЙ ҚОИДАЛАР

22. Мазкур Низом, шунингдек унга киритиладиган ўзгартириш ва қўшимчалар Банк Акциядорларининг умумий йиғилиши томонидан оддий кўпчилик овози билан тасдиқланади ва шу кундан бошлаб кучга киради.

23. Ушбу Низомда акс этмаган масалалар Банк Устави, ички (корпоратив) меъёрий ҳужжатлари ва Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунчилик ҳужжатларига асосан тартибга солинади.

24. Ушбу Низом талабларига риоя этмаган шахслар Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунчилик ҳужжатларига, шунингдек Банкнинг ички (корпоратив) меъёрий ҳужжатларига асосан жавобгарликка тортилади.